

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 6Cdo/175/2025
Identifikačné číslo spisu: 1112209662
Dátum vydania rozhodnutia: 28.01.2026
Meno a priezvisko: JUDr. Jana Zemková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2026:1112209662.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ Crown Estate s. r. o., Lehockého 4, Bratislava, IČO: 50 717 171, 2/ M. A. G., narodený v r. XXXX, U.C. X, N., 3/ L. O. G., narodený v r. XXXX, R. XX, N., všetci žalobcovia zastúpení Advokátska kancelária JUDr. Pavol Kollár, s. r. o., Lehotského 4, Bratislava, proti žalovanej O. O. Y., narodená v r. XXXX, C. XX/A, N., o zrušenie vecného bremena za náhradu, vedenom na Mestskom súde Bratislava IV (pôvodne na Okresnom súde Bratislava I) pod sp. zn. B1-18C/76/2012, o dovolaní žalobcov 1/, 2/ a 3/ proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 8Co/63/2021 z 29. novembra 2022, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 8Co/63/2021 z 29. novembra 2022 z r u š u j e a vec v r a c i a odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

Rozhodnutie súdu prvej inštancie

1. Okresný súd Bratislava I (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) v poradí prvým rozsudkom č. k. 18C/76/2012-321 z 9. marca 2017 žalobu zamietol z dôvodu neurčitého a nezrozumiteľne formulovaného žalobného nároku. Krajský súd v Bratislave uznesením sp. zn. 8Co/19/2018 z 27. novembra 2018 uznesenie okresného súdu na odvolanie žalobcov 1/, 2/ a 3/ (ďalej aj „žalobcovia“) zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

2. Súd prvej inštancie v poradí druhým rozsudkom č. k. 18C/76/20012-426 z 21. júla 2020 (ďalej len „rozsudok súdu prvej inštancie“ alebo „rozsudok okresného súdu“) prvým výrokom zrušil vecné bremeno v prospech vlastníka parc. č. XXXX/X, XXXX/X a XXXX/X spočívajúce v bezplatnom práve užívania časti pozemku parc. č. XXXX/XX schodov a chodníku k vchodovým dverám do domu a časť domu na parc. č. XXXX/X chodbu vedúcu do domu vlastníka parc. č. XXXX/X, XXXX/X a XXXX/X podľa S.-XXXX/XXXX z 10. septembra 2002 (podľa GP č. XXXX/XX schody sa nachádzajú na parc. č. XXXX/XX odčlenený od parc. č. XXXX/XX, Z-4489/16) zapísané na liste vlastníctva č. XXXX a liste vlastníctva č. XXXX, vedené Okresným úradom Bratislava, katastrálny odbor, pre okres N. X, obec: N. - m. č. Z. O., katastrálne územie Z. O.; zriadené vkladom do katastra nehnuteľností podľa S.-

XXXX/XXXX z 10. septembra 2002, druhým výrokom určil, že žalobca je povinný zaplatiť žalovanej primeranú náhradu za zrušenie vecného bremena v sume 1 500 eur a tretím výrokom priznal žalobcom nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

3. Súd prvej inštancie rozsudok odôvodnil právne § 151n ods. 1, 2 a 3, § 151o ods. 1, 2 a 3, § 151p ods. 1, 2, 3 a 4 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (ďalej len „Občiansky zákonník“), § 255, § 262 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“).

4. Súd prvej inštancie na základe vykonaného dokazovania ustálil, že zásah do vlastníckeho práva žalujúcej strany k veci bol realizovaný na základe Dohody o zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnosti reálnou deľbou a zriadení vecného bremena zo 7. augusta 2002 (ďalej aj „Dohoda“), ktorá umožňovala právnej predchodkyňi žalovanej za podmienok stanovených v Dohode užívať vec patriacu žalujúcej strane. Žalovaná na základe kúpnej zmluvy vstúpila do právneho postavenia vlastníka, v prospech ktorého bolo zriadené vyššie uvedené vecné bremeno.

5. Podľa názoru súdu prvej inštancie malo zriadenie vecného bremena dočasný charakter a malo povinné subjekty z vecného bremena obmedzovať len do času rekonštrukcie jednotlivých častí - budúcich samostatných domov, v dôsledku ktorej sa vecné bremená mali stať neaktuálne. V danom prípade vecné bremeno zriadené v prospech pôvodnej vlastníčky rodinného domu s orientačným č. XXA, R. A. (právna predchodkyňa žalovanej - pozn. NS SR), umožňujúce právo užívať časť pozemku patriaceho žalobcom, a to schody a chodník vedúci k vchodovým dverám do domu ako aj chodbu vedúcu do domu, sa stalo neaktuálne po odkúpení nehnuteľnosti spoločnosťou O. Z. L., Z.F.P.. Následne vecné bremeno stratilo svoje opodstatnenie aj v dôsledku interiérového a exteriérového prepojenia domu žalovanej so susediacim rodinným domom zakúpeným konateľom a majiteľom vyššie uvedenej spoločnosti s orientačným číslom XXB, keď bol vstup do zjednoteného objektu vedený výlučne z rodinného domu XXB. V čase kúpy rodinného domu žalovaná rodinný dom č. XXA nadobudla v stave, keď bol súčasťou jednotného komplexu plne využívaného na podnikateľské účely a interne usporiadaného pre potreby zamestnancov. Žalovaná i napriek tvrdeniu, že rodinný dom kupovala pre osobné potreby, v konaní túto skutočnosť nepreukázala.

6. Okresný súd skonštatoval, že žalovaná svoju nehnuteľnosť prenajíma, bez nutnosti užívania vecného bremena, z prenájmu jej plynie pravidelný úžitok. Naproti tomu žalobcovia svoje vlastníctvo nemôžu v plnom rozsahu využívať pre svoje potreby, ich vlastnícke právo vzhľadom k status quo je neprimerane obmedzené.

Rozhodnutie odvolacieho súdu

7. O odvolaní žalovanej rozhodol Krajský súd v Bratislave (ďalej aj „krajský súd“ alebo „odvolací súd“) rozsudkom sp. zn. 8Co/63/2021 z 29. novembra 2022 (ďalej len „rozsudok odvolacieho súdu“ alebo „rozsudok krajského súdu“), ktorým prvým výrokom rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalobu zamietol a druhým výrokom priznal žalovanej nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu.

8. V odôvodnení konštatoval, že súd prvej inštancie vykonal dokazovanie v dostatočnom rozsahu, vykonané dôkazy vyhodnotil v súlade so zásadou voľného hodnotenia dôkazov a dospel k správnym skutkovým zisteniam. Nesprávne však vec posúdil po právnej stránke, pretože, i keď správne použil ustanovenia § 151n, § 151o a § 151p Občianskeho zákonníka, zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávny právny záver, že vlastnícke právo žalobcov 1/, 2/ a 3/ (ďalej aj „žalobcovia“) je neprimerane obmedzené.

9. Odvolací súd uviedol, že rodinný dom žalovanej bol v rámci rekonštrukcií interiérového a exteriérového prepojený so susedným rodinným domom s orientačným číslom XXB; so vstupom do takto zjednoteného objektu vedeným z rodinného domu XXB a rekonštrukciou boli rodinné domy prispôbené na nový účel využitia, a to na podnikateľské účely. Rodinné domy boli naďalej vedené v katastri nehnuteľností ako samostatné stavby s rozdielnymi súpisnými a orientačnými číslami patriace

rôznym vlastníkom. Žalovaná mala možnosť vstupu z rodinného domu XXB do svojho domu vzhľadom na vzťahy medzi ňou a terajším vlastníkom susedného rodinného domu, avšak tento vstup do svojho domu cez susediaci rodinný dom nemala zabezpečený, napr. zriadením vecného bremena. Na základe vykonaných rekonštrukcií rodinného domu žalovanej, ktorými nebol vybudovaný vstup z verejnej komunikácie do jej nehnuteľnosti a ani nebol zriadený a zabezpečený vstup do jej nehnuteľnosti cez inú nehnuteľnosť, odvolací súd nepovažoval vecné bremeno zriadené za účelom umožnenia vstupu z verejnej komunikácie do domu žalovanej za neaktuálne.

10. Odvolací súd konštatoval, že nebol zistený negatívny vplyv zmeny pomerov zistenej súdom prvej inštancie na užívanie nehnuteľností žalobcov ako zaťažených vecným bremenom, keď nebolo zistené, že by tieto zmeny mali za následok sťaženie výkonu vlastníckych práv žalobcov k ich nehnuteľnostiam alebo väčší rozsah obmedzenia výkonu ich vlastníckych práv oproti stavu v čase zriadenia vecného bremena. Zrušením vecného bremena by však vznikla ujma žalovanej tým, že by nemala zabezpečený žiadny vstup do svojho domu z verejnej komunikácie. Vecné bremeno nebolo zriadené výlučne v prospech právnej predchodkyne žalovanej R. A. in personam, ale zriadené bolo ako vecné bremeno in rem, teda v prospech každého vlastníka predmetnej nehnuteľnosti, čo vyplýva aj z čl. III. Dohody. Námitky žalobcov, že vecným bremenom nebolo zriadené právo vstupu alebo právo prechodu cez ich nehnuteľnosti, ale právo ich užívania, považoval odvolací súd za nedôvodné, keďže bol názoru, že užívanie nehnuteľnosti v zásade zahŕňa aj vstup na nehnuteľnosť a prechod cez ňu.

11. Odvolací súd dospel k záveru, že výhody získané žalovanou v dôsledku zmeny pomerov, nie sú v danom prípade v takom nepomere s vecným bremenom, ktorý by bolo možné posúdiť ako hrubý nepomer, odôvodňujúci zrušenie vecného bremena zriadeného Dohodou o zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnosti reálnou deľbou a zriadením vecného bremena.

Dovolanie

12. Proti rozsudku odvolacieho súdu podali dovolanie žalobcovia (ďalej aj „dovolatelia“), ktorého prípustnosť aj dôvodnosť vyvodzovali z § 421 ods. 1 písm. a) CSP a § 421 ods. 1 písm. b) CSP navrhujúc rozsudok odvolacieho súdu zmeniť alternatívne zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie.

13. Dovolatelia uviedli, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia nasledujúcich právnych otázok:

- čo znamená „hrubý nepomer medzi zriadeným vecným bremenom a výhodou oprávneného“,
- či užívanie nehnuteľnosti oprávneným z vecného bremena zahŕňa aj právo vstupu a prechodu do nehnuteľnosti povinného z vecného bremena,
- či sa odvolací súd môže odkloniť od svojho predchádzajúceho právneho názoru, bez zistenia nových skutočností súdom prvej inštancie.

14. Podľa dovolateľov na základe skutkového stavu relevantne preukázaného pred súdom prvej inštancie bolo zrejmé, že nastal hrubý nepomer medzi vecným bremenom spočívajúcim na nehnuteľnosti žalobcov ako povinných z vecného bremena a výhodou žalovanej ako oprávnenej z vecného bremena. Hrubý nepomer vznikol po uzatvorení Dohody o zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva zo 7. augusta 2002 počas jeho trvania vyše dvadsať (20) rokov, kedy sa vecné bremeno nevyužívalo a nevyužíva zo strany žalovanej a jej právnych predchodcov. Žalobcovia však nevyklúčujú ani absolútnu neplatnosť predmetného sporného vecného bremena od počiatku dňom uzatvorenia Dohody, keďže je od počiatku neurčité a nevykonateľné.

15. Odvolací súd sa v dovolaní napadnutom rozsudku odvolacieho súdu vôbec právne a ani skutkovo nevysporiadal so skutočnosťou, na základe čoho si svojvoľne a úplne nepodložene vyložil pojem „hrubý nepomer medzi vecným bremenom a právom oprávneného“ a „právo užívania“, najmä keď obsah Dohody, ako aj slobodná vôľa jej zmluvných strán mala podľa obsahu predmetného právneho úkonu úplne iný zámer ako bola svojvoľná a ničím nepodložená argumentácia odvolacieho súdu, a to navyše vo

veci, ktorá nespadá do právneho posudzovania odvolacieho súdu. V predmetnej veci konal nad rámec povolený Ústavou Slovenskej republiky, ako aj nad rámec Civilného sporového poriadku. Z dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu vyplýva, že je nepreskúmateľné a v rozpore so zisteným skutkovým stavom, ako aj v rozpore s § 151p ods. 3 OZ a v neposlednom rade aj v rozpore s ustálenou rozhodovacou praxou Najvyššieho súdu SR a Najvyššieho súdu ČR.

16. Dovolatelia sa nestotožnili s názorom odvolacieho súdu, podľa ktorého v práve užívať je zahrnuté právo vstupu a právo prechodu. Podľa dovolateľov ide o právny nezmysel, najmä ak sa na tom zmluvné strany Dohody nikdy písomne nedohodli. Podľa dovolateľov odvolací súd dospel k nesprávnemu právnemu záveru v prípade posúdenia vecného bremena, ktoré bolo podľa odvolacieho súdu zriadené in rem. Vôľou zmluvných strán Dohody o zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva zo 7. augusta 2002 bolo zriadiť len dočasne predmetné vecné bremeno in personam v prospech R. A.. Zmluvné strany nemali záujem na tom, aby žalovaný, resp. jeho právny predchodca in personam, aby mal aj právo vstupu a právo prechodu cez nehnuteľnosti vo vlastníctve žalobcu. Podľa dovolateľov odvolací súd nie je oprávnený k tvorbe judikatúry a právne záväzných výkladov slovenských právnych predpisov.

17. Dovolatelia namietali, že sa odvolací súd nevysporiadal s jeho chybnou a rozporuplnou interpretáciou vykonaného dokazovania pred súdom prvej inštancie a teda chybnou interpretáciou zisteného skutkového stavu, ako aj chybnou interpretáciou právneho posúdenia veci na základe zisteného skutkového stavu.

18. Odvolací súd sa vôbec nevysporiadal s jeho úplne odlišným právnym posúdením v tej istej veci, ktoré priamo odporuje jeho skoršiemu rozhodnutiu v tej istej veci - uznesením odvolacieho súdu č. k. 8Co/19/2018-339 z 27. novembra 2018. V predmetnej sporovej veci vyslovil odvolací súd názor, že predmetné sporné vecné bremeno má byť zrušené, a to za náhradu, a preto sporovú vec vrátil súdu prvej inštancie na doplnenie dokazovania - určenie primeranej ceny za zrušenie sporného vecného bremena a nové rozhodnutie. Odvolací súd sa nezaoberal skutočnosťou, že predmetné sporné vecné bremeno je absolútne neplatné pre jeho neurčitosť a nevykonateľnosť, ako aj pre skutočnosť, že bolo zriadené bezodplatne zo strany žalobcu a podľa uznesenia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 7Cdo/257/2021 ide o podstatný zásah do vlastníckeho práva v zmysle čl. 20 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky, a preto by malo byť tiež neplatné od počiatku.

19. Odvolací súd sa nezaoberal skutočnosťou, že sporné vecné bremeno bolo žalobcom dohodnuté len dočasne, a to do času prvej rekonštrukcie nehnuteľnosti žalovaného, pričom od roku 2002 žalovaná vykonala už minimálne tri (3) rekonštrukcie svojej nehnuteľnosti, čo aj žalobcovia hodnovernými dôkazmi preukázali pred súdom prvej inštancie. Žalobcovia sú toho názoru, že 21 rokov, počas ktorých je obmedzené ich vlastnícke právo k nehnuteľnosti, nie je dočasný stav a ide o hrubý zásah do vlastníckeho práva žalobcov.

20. Odvolací súd sa ani nevysporiadal hodnoverným spôsobom, prečo sa pri svojom rozhodovaní úplne odchyľil od ustálenej rozhodovacej praxe Najvyššieho súdu SR a Najvyššieho súdu ČR, čo preukazuje aj skutočnosť, že vo svojom odôvodnení dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu ani neuviedol ani jedno rozhodnutie Najvyššieho súdu SR v skutkovo obdobnej veci.

21. Dovolatelia odvolaciemu súdu ďalej vytýkali, že neuviedol v rozsudku v akom rozsahu žalobu žalobcov vo veci samej zamietá, neoznačil svoje výroky rímskymi číslicami v zmysle § 219 ods. 1 CSP a nepodpísal rozsudok v zmysle § 222 CSP ani v zmysle príslušných ustanovení zákona o e-Gouvermente. Ďalej uviedli, že žalovaný v odvolaní neuviedol zákonom požadované náležitosti pre podanie odvolania, preto žalobcovia dovolaciemu súdu navrhli, aby odvolanie žalovanej odmietol v zmysle § 386 písm. d) CSP.

22. Dovolatelia poukázali na rozsudok Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 22Cdo/1665/99, uznesenie Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 22Cdo/1043/2004, uznesenie Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 22Cdo/755/2000, rozsudok Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 22Cdo/82/2008, rozsudok Najvyššieho súdu

SR sp. zn. 3Cdo/29/2009, uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4Cdo/291/2009, uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 7Cdo/257/2021.

23. Žalovaná sa k dovolaniu nevyjadрила.

Posúdenie veci dovolacím súdom

24. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ „Najvyšší súd SR“ alebo „dovolací súd“ alebo „NS SR“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana, v ktorej neprospech bolo vydané napadnuté rozhodnutie (§ 424 CSP), za splnenia tiež podmienok zastúpenia takejto strany a spísania jej dovolania v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443, časť vety pred bodkočiarkou CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalobcov je dôvodné.

25. Dovolací súd považuje za prospešné opakovane pripomínať, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie, nie je súdom skutkovým.

26. Dovoláním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvej a druhej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy, a nie dovolací súd, ktorý je v zmysle § 442 CSP viazaný skutkovým stavom, tak ako ho zistil odvolací súd, a jeho prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (na porovnanie rozhodnutie Ústavného súdu SR, ďalej len „ÚS SR“, sp. zn. I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.) a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/2004), avšak len pri dovolacom dôvode (vade zmätočnosti) v zmysle § 420 písm. f) CSP, nie pri dovolacom dôvode v zmysle § 421 ods. 1 CSP.

27. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Na týchto záveroch zotrváva aj súčasná rozhodovacia prax Najvyššieho súdu SR.

28. Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky je poskytnúť uplatňovanému právu súdnu ochranu, avšak len za predpokladu, že sú splnené procesné podmienky súdneho konania (viď napr. rozhodnutia ÚS SR sp. zn. I. ÚS 80/2009, II. ÚS 79/2008 a IV. ÚS 476/2012). Dovolací súd preto pristupuje k podanému dovolaniu tak, že najskôr skúma, či je procesne prípustné; k posúdeniu opodstatnenosti dovolania (t. j. posúdeniu, či je v ňom opodstatnene uplatnený dovolací dôvod) sa dovolací súd dostáva len v prípade prijatia záveru, že dovolanie je prípustné. Dovolanie je prípustné, ak jeho prípustnosť vyplýva z ustanovenia § 420 CSP alebo § 421 CSP. Dôvody zakladajúce prípustnosť dovolania treba dôsledne odlišovať od dôvodov, ktoré zakladajú opodstatnenosť dovolania. Opodstatnené (dôvodné) je také prípustné dovolanie, v ktorom je oprávnene uplatnený dovolací dôvod. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). V prípade dovolania prípustného podľa § 420 CSP je dovolacím dôvodom procesná vada zmätočnosti uvedená v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP), v prípade dovolania, ktoré je prípustné

podľa § 421 ods. 1 CSP, je dovolacím dôvodom nesprávne právne posúdenie veci (§ 432 ods. 1 CSP).

29. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

30. V danom prípade z dovolania žalobcov vyplýva, že napádajú rozsudok odvolacieho súdu v celom jeho rozsahu na základe § 421 ods. 1 písm. a) CSP a § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

31. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

32. V prípade uplatnenia dovolacieho dôvodu, ktorým je nesprávne právne posúdenie veci, je riadne vymedzenie tohto dovolacieho dôvodu v zmysle § 432 ods. 2 CSP nevyhnutným predpokladom pre posúdenie prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP. Len konkrétne označenie právnej otázky, ktorú podľa dovolateľa riešil odvolací súd nesprávne, umožňuje totiž dovolaciemu súdu posúdiť, či ide o otázku, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a či sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, či je táto otázka riešená dovolacím súdom rozdielne alebo nebola riešená. Zároveň musí byť v dovolaní podanom z tohto dôvodu aj konkrétne označené jeho rozdielne rozhodnutie alebo rozhodnutie, od ktorého sa odvolací súd odklonil, riešiace otázku, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu alebo tvrdenie, že táto právna otázka nebola v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu riešená.

33. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP má osobitný význam vzájomný vzťah medzi „právnou otázkou“ a „rozhodovacou praxou dovolacieho súdu“. Pre právnú otázku v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktorý zvolil odvolací súd od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Ide teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov dovolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu“ (R 83/2018).

34. Ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu je vytváraná najvyššími súdnymi autoritami a vyjadrujú ju predovšetkým rozhodnutia a stanoviská Najvyššieho súdu SR, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu SR a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Rozhodovanie v súlade s ustálenou súdnou praxou je naplnením spravodlivého procesu, princípu rovnosti, právnej istoty a legitímneho očakávania strán (čl. 2 ods. 1 a 2 a čl. 3 Základných princípov CSP). Do tohto pojmu však možno zaradiť aj prax vyjadrenú opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach Najvyššieho súdu SR, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané nepublikované rozhodnutia Najvyššieho súdu SR názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali (3Cdo/158/2017, 4Cdo/95/2017, 5Cdo/87/2017, 6Cdo/21/2017 a 6Cdo/129/2017).

35. Do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletinu Najvyššieho súdu ČSR a vo Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I., II. a IV. vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986 (R 71/2018).

36. Aby na základe dovolania podaného podľa tohto ustanovenia mohlo byť rozhodnutie odvolacieho súdu podrobené meritórnemu dovolaciemu prieskumu z hľadiska namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 432 ods. 1 CSP), musia byť (najskôr) splnené predpoklady prípustnosti dovolania

zodpovedajúce niektorému zo spôsobov riešenia tej právnej otázky, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a tiež podmienky dovolacieho konania, medzi ktoré okrem iného patrí riadne odôvodnenie dovolania prípustnými dovolacími dôvodmi a spôsobom vymedzeným v § 431 až § 435 CSP (porovnaj sp. zn. 2Cdo/203/2016, 3Cdo/216/2017, 4Cdo/64/2018, 6Cdo/113/2017, 7Cdo/95/2017 a 8Cdo/95/2017). K posúdeniu dôvodnosti dovolania (či dovolateľom napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení) môže dovolací súd pristúpiť, len ak sú splnené uvedené predpoklady (po prijatí záveru o prípustnosti dovolania). Aj právna úprava dovolacieho konania obsiahnutá v CSP, podobne ako predchádzajúca právna úprava, dôsledne odlišuje prípustnosť a dôvodnosť dovolania.

37. Otázkou relevantnou podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP môže byť len otázka právna (nie skutková otázka). Môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine či iného predpisu hmotného práva), ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Predmetná otázka musí byť zároveň procesnou stranou nastolená v dovolaní. Právne otázky dovolateľa v dovolaní nenastolené a nepomenované nemajú z hľadiska prípustnosti dovolania podľa tohto ustanovenia relevanciu.

38. Dovolateľa dovolaciemu súdu položili tri otázky, pričom presne nešpecifikovali, ktorú právnu otázku má dovolací súd preskúmať z hľadiska odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe Najvyššieho súdu SR a ktorá právna otázka nebola v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu vyriešená.

39. Dovolací súd preskúmal prvú položenú otázku: Čo znamená „hrubý nepomer medzi zriadeným vecným bremenom a výhodou oprávneného“ z hľadiska dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a), b) CSP, keďže označené rozhodnutia Najvyššieho súdu SR neboli zamerané na problematiku položenú v danej právnej otázke.

40. Odvolací súd v rozsudku konštatoval, že „rodinný dom žalovanej nemá vlastný vstup z verejnej komunikácie. Žalovaná má len možnosť vstupu z rodinného domu XXB do svojho domu....Na základe vykonaných rekonštrukcií rodinného domu žalovanej, ktorými nebol vybudovaný vstup z verejnej komunikácie do jej nehnuteľnosti a ani nebol zriadený a zabezpečený vstup do jej nehnuteľnosti cez inú nehnuteľnosť, nemožno považovať vecné bremeno zriadené za účelom umožnenia vstupu z verejnej komunikácie do domu žalovanej, za neaktuálne. Z uvedeného je zrejmé, že zmeny pomerov zistené súdom prvej inštancie, nemali taký vplyv na spôsob výkonu práv zodpovedajúcich vecnému bremenu žalovanej, ako oprávnenou osobou, ktorým by získala podstatnú výhodu oproti stavu existujúcemu v čase zriadenia vecného bremena, keďže naďalej nemá do svojho rodinného domu zabezpečený iný prístup z verejnej komunikácie.“

41. Otázkou hrubého nepomeru sa už čiastočne zaoberal Najvyšší súd SR v uznesení sp. zn. 4Cdo/291/2009 z 22. februára 2011, ktorý uviedol, že „Občiansky zákonník predvída, že práva a povinnosti vyplývajúce z vecných bremien nie sú nemenné; v dôsledku zmeny podmienok, za ktorých vecné bremeno vzniklo, zákon umožňuje súdu vecné bremeno obmedziť alebo zrušiť za predpokladu, že zmenou pomerov vznikol hrubý nepomer medzi vecným bremenom a výhodou oprávneného, pričom nie je rozhodujúce, či tento stav nastal zavinením niektorého z účastníkov tohto vzťahu. Pri rozhodovaní o obmedzení alebo o zrušení vecného bremena v dôsledku zmeny pomerov treba brať do úvahy všetky okolnosti prípadu. Predovšetkým je potrebné zistiť, či došlo k zmene pomerov, a v kladnom prípade posúdiť, nakoľko táto zmena mala vplyv na spôsob výkonu práva zodpovedajúceho vecnému bremenu, ako sa prejavila na užívaní nehnuteľnosti vecným bremenom zaťaženej a vziať do úvahy ujmu, ktorá oprávnenému nastane v dôsledku obmedzenia alebo zrušenia vecného bremena za náhradu a porovnať ju s prípadnou ujmu, ktorá vznikla vlastníčkovi zaťaženého pozemku (nehnuteľnosti) v dôsledku zmeny pomerov. Právne významný je len ten hrubý nepomer, ktorý vznikol v dôsledku zmeny pomerov.“

42. Ak zmenou pomerov vznikne hrubý nepomer medzi vecným bremenom a výhodou oprávneného, môže súd rozhodnúť, že sa vecné bremeno za primeranú náhradu obmedzuje alebo zrušuje. Ak pre

zmenu pomerov nemožno spravodlivo trvať na vecnom plnení, môže súd rozhodnúť, aby sa namiesto vecného plnenia poskytovalo peňažné plnenie. (§ 151p ods. 3 Občianskeho zákonníka). Zákon priamo neuvádza hľadiská a podmienky, pri ktorých možno usudzovať, že ide o hrubý nepomer medzi vecným bremenom a výhodou oprávneného. Pri vyriešení otázky o hrubom nepomere bude potrebné vziať do úvahy všetky okolnosti prípadu, spočívajúce jednak v objektívnych okolnostiach ako aj osobných pomeroch. O hrubý nepomer však vo všeobecnosti pôjde, ak dôjde k výraznej nerovnováhe v právach a povinnostiach oprávneného a povinného subjektu z vecného bremena do takej miery, že dochádza k narušeniu spravodlivosti a rovnováhy vzájomných práv a povinností.

43. Dovolací súd v prejednávanej veci poukazuje na Dohodu zo 7. augusta 2002, článok III. bod 7. druhá veta posledného odseku znie: „Po rekonštrukciách jednotlivých častí - budúcich samostatných domov účastníci tejto dohody, alebo ich právni nástupcovia sa zaväzujú zrušiť vecné bremená, ktoré sa stanú neaktuálne.“ Zo stavu veci zisteného nižšími súdmi vyplýva, že v rodinnom dome žalovanej prebehli v priebehu rokov viaceré rekonštrukcie, ktoré viedli k prepojeniu dvoch rodinných domov XXA a XXB, teda k stavebnému prepojeniu domu žalovanej a jej suseda. Rovnako bolo preukázané, že žalovaná na vstup do svojej nehnuteľnosti nevyužíva nehnuteľnosť žalobcov napriek existencii vecného bremena. Napriek viacerým rekonštrukciám nehnuteľnosti si vlastný vstup do objektu nezriadila. Z uvedeného sa javí, že zriadené vecné bremeno je neaktuálne, naviac podľa Dohody bolo dohodnuté bezodplatne.

44. Dovolací súd nevzhladol súhlas so záverom odvolacieho súdu, že výkonom vecného bremena nie je vlastnícke právo žalobcov neprimerane obmedzené. Práve v dôsledku zmeny pomerov u žalovanej a jej právneho predchodcu bude zrejme potrebné konštatovať vznik hrubého nepomeru medzi výhodou oprávnenej a vecným bremenom, keďže nie je sporu o tom, že žalovaná na vstup do svojho objektu dlhodobo využíva iný vstup, než jej umožňuje predmetné zmluvné vecné bremeno. V ďalšom konaní bude preto potrebné vyhodnotiť otázku, či po uskutočnení viacerých rekonštrukcií na nehnuteľnosti žalovanej a po jej existujúcom prepojení s inou nehnuteľnosťou, je Dohodou zriadené vecné bremeno aktuálne a v akom rozsahu. Nezodpovedanou zásadnou otázkou nateraz zostáva i otázka z akého dôvodu si žalovaná za 23 rokov nevybudovala vlastný vstup do rodinného domu, a či jej prípadná nečinnosť môže byť adekvátnym argumentom pre ďalšiu existenciu a oprávnenosť predmetného vecného bremena. Dovolací súd sa nateraz nestotožňuje s názorom odvolacieho súdu, že tieto zmeny nemali taký vplyv na práva a povinnosti účastníkov právneho vzťahu, ktorým by vznikol hrubý nepomer, len z dôvodu, že žalovaná nemala v čase rozhodovania vytvorený samostatný prístup z verejnej komunikácie a vo vzťahu k žalobcom sa výkon ich vlastníckeho práva nezmenil oproti stavu v čase zriadenia vecného bremena.

45. K druhej položenej otázke: Či užívanie nehnuteľnosti oprávneným z vecného bremena zahŕňa aj právo vstupu a prechodu do nehnuteľnosti povinného z vecného bremena dovolací súd uvádza, že ide o akademickú otázku a jej zodpovedanie by nemalo vplyv na rozhodnutie v prejednávanej veci. Dovolací súd si však na okraj v tejto veci dovoľí upriamiť pozornosť dovolateľov na bod III. Dohody, v ktorom sa uvádza: „Účastníci...sa dohodli na zriadení vecných bremien za účelom možnosti vstupu do domu...nasledovne...vlastník...M. B. G. zriaďuje vecné bremeno v prospech....R. A.S.L.....má bezplatne právo užívať...“

46. K tretej položenej otázke: Či sa odvolací súd môže odkloniť od svojho predchádzajúceho právneho názoru, bez zistenia nových skutočností súdom prvej inštancie dovolací súd uvádza, že jednak poukazuje na odseky 7. a 8. uznesenia odvolacieho súdu sp. zn. 8Co/19/2018 z 27. novembra 2018, ktoré dovolatelia považujú za vyslovenie právneho názoru odvolacím súdom, a zároveň konštatuje, že dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu v spojení so skôr uvedenými závermi odvolacieho súdu, môže byť oprávnene vnímané dovolateľmi ako prekvapivé.

47. Vzhľadom k tomu, že dovolatelia v časti dovolania vytýkali aj nedostatočné odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu a nepreskúmateľnosť rozsudku krajského súdu, dovolací súd považuje za potrebné poznamenať, že z dlhodobo ustálenej judikatúry dovolacieho súdu ako aj z názorov odbornej akademickej obce vyplýva, že je potrebné predísť vydávaniu tzv. prekvapivých rozhodnutí. Vychádza sa

z princípu právnej istoty, ktorý tvorí jednu zo súčastí princípov právneho štátu. Právna istota znamená možnosť subjektov práva, predvídať rozhodnutia súdov v konkrétnej veci. Predvídateľnosť rozhodovania platí aj pre súd odvolací. Odvolací súd vzhľadom na ustanovenia § 388 v spojení s § 384 CSP, zoznámi strany so svojím odlišným právnym názorom a dá príležitosť stranám sporu sa k tomu vyjadriť.

48. Najvyšší súd SR ako súd dovolací vo svojej skoršej judikatúre, napr. vo veci sp. zn. 3Cdo/179/2019 okrem iného skonštatoval, že odvolací súd pochybil, keď bez toho, aby dokazovanie zopakoval, dospel k odlišnému skutkovému záveru, než súd prvej inštancie. Odvolací súd, pokiaľ sa chcel od súdom prvej inštancie prijatého skutkového záveru o neunesení dôkazného bremena žalobcom odchyliť (rovnako ako to urobil odvolací súd v tejto veci), mal opätovne vykonať dokazovanie. Ak tak odvolací súd neurobil a vyvodil odlišný skutkový záver a následne iné právne posúdenie sporu bez toho, aby dokazovanie v potrebnom rozsahu sám zopakoval, porušil ustanovenie § 384 ods. 1 CSP. Je preto neprípustné, aby odvolací súd i v tomto spore k svojim odlišným skutkovým zisteniam vedúcim k zmene a zamietnutiu žaloby (ktorej bolo na súde prvej inštancie vyhovené, a to po vydaní prvého rozhodnutia odvolacieho súdu), dospel iba na základe prehodnotenia dôkazov vykonaných súdom prvej inštancie (tzv. od stola). Dovolací súd je dlhodobo názoru, že v prípade úvahy odvolacieho senátu o možnej zmene rozsudku súdu prvej inštancie (v prípade zmeny rozhodnutia súdu prvej inštancie z úspechu žalobcu v spore na zamietnutie žaloby, prípadne a contrario), je potrebné nariadiť na odvolacom súde pojednávanie.

49. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP) a ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Najvyšší súd SR v súlade s citovanými ustanoveniami zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie, majúc za to, že náprava zrušením len rozhodnutia odvolacieho súdu je v tomto prípade možná i postačujúca (§ 449 ods. 2 CSP a contrario).

50. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

51. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

52. Toto uznesenie prijal senát Najvyššieho súdu SR pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.